

35 574 Wijziging van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen en enkele andere wetten met het oog op verbetering van de uitvoerbaarheid van toeslagen (Wet verbetering uitvoerbaarheid toeslagen)

Nr. 22 Verslag van een schriftelijk overleg
Vastgesteld 19 februari 2021

De vaste commissie voor Financiën heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de staatssecretaris van Financiën over de brief van 14 december 2020 over de voorhang Uitvoeringsbesluit Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (UB Awir) (Kamerstuk 35 574, nr. 20).

De vragen en opmerkingen zijn op 21 januari 2021 aan de staatssecretaris van Financiën voorgelegd. Bij brief van 5 februari 2021 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Tielen

Adjunct-griffier van de commissie,
Freriks

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het uitvoeringsbesluit Awir. Deze leden zien dit uitvoeringsbesluit als een belangrijke tussenstap om het aantal (hoge) terugvorderingen terug te dringen maar constateren dat vanwege 'de regeling op basis van voorschot' er altijd een kans is op terugvorderingen vanwege verschillende omstandigheden. Deze leden zijn geïnteresseerd in de uitwerking van de maatregelen die het kabinet in de kabinetsreactie op het rapport 'Ongekend onrecht' (Kamerstuk 35510, nr. 4) heeft aangekondigd, maar realiseren dat dit niet morgen geregeld is. Deze leden hebben nog enkele vragen over de uitwerking van dit uitvoeringsbesluit om op korte termijn een aantal belangrijke stappen te zetten om het aantal terugvorderingen te beperken.

De leden van de VVD-fractie constateren dat het uitvoeringsbesluit Awir geen wijzigingen inhoudt in de reikwijdte van de gegevens, maar alleen in de frequentie van het aanleveren van de gegevens. Kan de staatssecretaris dat bevestigen? Kan met het frequenter aanleveren van gegevens een juiste inschatting van het recht op kinderopvangtoeslag bepaald worden of zijn er, voor een zo goed mogelijke inschatting van het recht op kinderopvangtoeslag, nog ontbrekende gegevens die als die eerder gedeeld zouden worden nog meer terugvorderingen zouden kunnen voorkomen? Zo ja, welke zijn dat?

De leden van de VVD-fractie merken op dat met ingang van 1 januari 2020 de regeling Wko is gewijzigd. Kan de staatssecretaris aangeven of de gegevensverwerking naar aanleiding van de wijziging op orde is? Worden de gegevens adequaat verstrekt en is de verwerking van deze gegevens binnen de Belastingdienst/Toeslagen op orde? Zo nee, waar zitten nog onvolkomenheden of achterstanden? Kunnen alle ouders ervan uitgaan dat als deze informatie aangeleverd is dan ook alle ouders op de hoogte gesteld worden als blijkt dat er twijfels zijn bij de gegevens of deze niet kloppen? Zo ja, betekent dat dat er geen achterstanden zijn in de verwerking? Zo nee, wat is de reden dat niet alle ouders dat signaal ontvangen? Hoe kijkt de staatssecretaris terug op het 'overgangsjaar' 2020? Zijn er nog andere aanbevelingen gedaan aan de dienst vanuit de dienst of vanuit de ouders die het systeem zouden kunnen verbeteren? Zo ja, welke zijn dat?

De leden van de VVD-fractie vragen of de staatssecretaris kan ingaan op het begrip 'eigener beweging' en dit begrip in relatie tot de grondslag (opgenomen in de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen) van het aanwijzen van instanties die uit eigen beweging de informatie moeten aanreiken. Kan de staatssecretaris aangeven wat dit in de praktijk zal betekenen? Klopt het dat er op dit moment een groot aantal organisaties de gevraagde gegevens uit eigener beweging aanlevert? Hoe wordt omgegaan met de grondslag uit de Awir waarbij het mogelijk is om kindercentra of gastouderbureaus aan te wijzen om deze informatie te leveren? Wat zijn de sancties als deze centra of bureaus de informatie niet uit eigener beweging delen? Wordt dit bijgehouden, en zo ja, waar en met welke redenen? Wat zijn de consequenties als de centra en bureaus aangewezen zijn om de gegevens te verstrekken maar dit niet doen? Is de staatssecretaris voornemens alle kindercentra en gastouderbureaus aan te wijzen vanuit de opgenomen grondslag in de Awir? Zo ja, waarom?

De leden van de VVD-fractie merken op dat de maandelijkse levering van persoonsgegevens door kindercentra en gastouderbureaus een behoorlijke toename in de administratieve lasten kan zijn. Kan de staatssecretaris aangeven hoeveel kindercentra en gastouderbureaus nu al

over zijn gegaan tot het vrijwillig aanleveren van deze informatie? Kan de staatssecretaris daarbij een duiding geven van de omvang van deze centra en bureaus?

De leden van de VVD-fractie vragen naar de gevolgen van de aanlevering van deze gegevens voor de Belastingdienst. In hoeverre is de Belastingdienst en Toeslagen in alle vormen opgeleid en toegerust om deze gegevens van alle kindercentra en gastouderbureaus te verwerken? Welke zorgpunten zijn er? In hoeverre is de betrouwbaarheid van de verwerking van gegevens geregeld? Of met andere woorden; als deze gegevens zorgvuldig voor ouders worden aangeleverd, hoe groot is de kans dat er aan het eind van het jaar nog een terugvorderingsgrond kan ontstaan (buiten de oorzaken die niet voorzien zijn)? En is de Belastingdienst/Toeslagen geëquipeerd om maandelijks alle gegevens te verwerken en beoordelen? Hoe loopt dat nu, nu er al een behoorlijk aantal kindercentra en gastouderbureaus de informatie aanlevert?

De leden van de VVD-fractie vragen of de staatssecretaris uitgebreid kan reflecteren op de toelichting van de Raad van State over de parlementaire betrokkenheid. Kan zij aangeven of en welke gevolgen zij ziet naar aanleiding van de toelichting van de Raad van State en de reflectie van de staatssecretaris?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de fractie van D66 hebben kennisgenomen van het uitvoeringsbesluit Awir. Deze leden delen de doelen om de dienstverlening aan ouders te verbeteren en terugvorderingen en toeslagschulden zo veel mogelijk te voorkomen. Deze leden pleiten voor een toekomst zonder toeslagen en bijbehorende terugvorderingen en met goede inkomensondersteuning en publiek gefinancierde kinderopvang en -ontwikkelplekken. Deze leden onderschrijven dat er in de tussentijd wel stappen gezet moeten worden om het huidige stelsel te verbeteren, bijvoorbeeld om toeslagschulden zo veel mogelijk te voorkomen. Deze leden hebben een aantal vragen, met name over de verwerking van persoonsgegevens.

De leden van de fractie van D66 vragen om een reactie op het aandachtspunt dat de Raad van State naar voren bracht over de ingangsdatum van het uitvoeringsbesluit en het doel van het desbetreffende amendement.

De leden van de fractie van D66 verwelkomen dat het kabinet het zoveel mogelijk voorkomen van (problematische) schulden noodzakelijk vindt voor een democratische samenleving. Deze leden vragen in hoeverre deze afweging of grond ook een rol heeft gespeeld of had kunnen spelen bij de wens om gemeenten sneller in staat te stellen om gedupeerde ouders van de toeslagenaffaire te kunnen helpen.

De leden van de fractie van D66 vragen of er minder vergaande alternatieven zijn onderzocht, waarmee wel het aantal en de hoogte van terugvorderingen en toeslagschulden teruggebracht kan worden, maar waarmee de verwerking van persoonsgegevens minder ingrijpt in de persoonlijke levenssfeer. Deze leden vragen om daarbij in te gaan op het advies van de Raad van State, waarin wordt aangegeven dat de voorgestelde (bijkomende) maandelijkse levering een gedetailleerd beeld van het privéleven geeft.

De leden van de fractie van D66 lezen dat de reikwijdte van de gevraagde persoonsgegevens niet verandert, maar dat dit wel geldt voor de wijze en frequentie waarop de gegevens worden

opgevraagd. Deze leden vragen of de staatssecretaris deelt dat ook de wijze en frequentie waarop gegevens worden opgevraagd een rol kunnen spelen bij de vraag of de verwerking van gegevens proportioneel is. De leden van de fractie van D66 vragen of de staatssecretaris, in lijn met de vragen van de Raad van State, een nadere toelichting kan geven op de proportionaliteit en subsidiariteit van de jaarlijkse verstrekking als de gegevens die maandelijks zijn verstrekt al correct zijn opgegeven.

De leden van de fractie van D66 vragen welke risico's voor de gegevensbescherming het kabinet zelf heeft gesignaleerd en op welke wijze het kabinet deze risico's heeft geadresseerd.

De leden van de fractie van D66 lezen dat de voorgelegde concepttekst de Autoriteit Persoonsgegevens geen aanleiding heeft gegeven tot het maken van opmerkingen. Deze leden vragen of de Autoriteit Persoonsgegevens, bijvoorbeeld naar aanleiding van het advies van de Raad van State, wel nog meer algemene opmerkingen en/of suggesties heeft gedaan.

De leden van de fractie van D66 lezen in het advies van de Raad van State dat de (bijkomende) maandelijks levering van persoonsgegevens veel vergt van de kindercentra en gastouderbureaus en van de Belastingdienst/Toeslagen in termen van kwaliteit en processen. Deze leden zien deze analyse niet terug in de inschatting van administratieve lasten voor burgers en bedrijven en de uitvoeringstoets. Deze leden vragen om nader toe te lichten welke effecten dit voorstel heeft voor kindercentra en gastouderbureaus. De leden van de fractie van D66 vragen op welke wijze gastouderbureaus en kindercentra zijn geconsulteerd en of zij delen dat dit voorstel geen verandering van regeldruk met zich meebrengt.

De leden van de fractie van D66 vragen in navolging van het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR) om een raming op te nemen van de omvang van de mogelijke toename of afname van de regeldruk van burgers van dit voorstel. Deze leden vragen hoe hoog de administratieve lasten van de kinderopvangtoeslag nu zijn. Deze leden vragen in welke mate de regeldruk voor burgers zou afnemen als de kinderopvangtoeslag wordt afgeschaft en wordt overgegaan tot het publiek financieren van kinderopvang en –ontwikkelplekken.

De leden van fractie van D66 vragen naar de bewaartermijn van deze gegevens. Welke gronden zijn er voor het respectievelijk twee jaar, zeven jaar en twaalf jaar bewaren van gegevens? Hoe wordt erop toegezien dat deze gegevens na die periode ook daadwerkelijk worden verwijderd?

De leden van de fractie van D66 lezen in de uitvoeringstoets dat de wijzigingen, in de interactie met burgers en bedrijven, waar nodig meegenomen worden in de communicatie via de reguliere kanalen. Deze leden vragen hoe de communicatie en het gesprek met gastouderbureaus en kindercentra over deze wijzigingen verloopt en hoe zij bij deze wijzigingen worden ondersteund.

De leden van de fractie van D66 vragen naar de ervaringen met de kinderopvangtoeslagapp.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de voorgestelde wijziging. Zij geven aan van mening te zijn dat onderhavige wijziging van het Uitvoeringsbesluit Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen een dermate zware inbreuk op de persoonlijke levenssfeer vormt dat deze wetgevend dient plaats te vinden.

De leden van de SP-fractie lezen dat de staatssecretaris van mening is dat met het maandelijks vorderen van gegevens van kinderopvangorganisaties “de ouders worden ontzien” omdat de kans op terugvorderingen wordt verkleind. Zij constateren dat de staatssecretaris dit een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van ouders en kinderen noemt, maar dat het naar haar mening gerechtvaardigd is om op maandelijkse basis het gebruik van de kinderopvang te vorderen zodat terugvorderingen worden voorkomen. Deze leden constateren hiermee dat de inherente problemen van de toeslagen, bij kinderopvangtoeslag vergroot door fluctuerende inkomens en fluctuerend gebruik van kinderopvang, slechts ten dele worden opgelost door een heftige controle op ouders in te voeren terwijl de oorzaak van de problemen zit in het feit dat een toeslag nooit een geschikt middel is geweest om kinderopvang te bekostigen en dat dit al sinds de invoering ervan leidt tot hoge terugvorderingen. Zij constateren dat de staatssecretaris het proportioneel vindt om een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer te maken en de gegevens te gebruiken om ouders via onder andere een toeslagenapp erop te wijzen dat zij naar haar mening een te hoge toeslag aanvragen. Deze leden delen de mening van de staatssecretaris hierin niet, zien een groot gevaar in het koppelen van gegevensbestanden die hiermee zal ontstaan en constateren dat de gevolgen van de fouten in het toeslagenstelsel, waarbij ouders pas enkele jaren na het krijgen van een voorschot op toeslagen daadwerkelijk het recht op die toeslagen krijgen, bij de ouders en kinderopvangorganisaties worden neergelegd. Deze leden merken hierbij bovendien niets van de door de regering dikwijls aangekondigde persoonlijker aanpak van de Belastingdienst/Toeslagen en begrijpen niet hoe deze uiterst onpersoonlijke maatregel valt te rijmen met de toezeggingen dat er weer in persoon met medewerkers van de Belastingdienst zal worden gesproken. Juist op dit onderwerp, waar evident grote problemen zijn, zou de aangekondigde nieuwe werkwijze om weer contact met burgers te hebben met spoed moeten worden ingevoerd.

Op het vlak van subsidiariteit lezen de leden van de SP-fractie ook dat de staatssecretaris enkel verwacht met automatische vergelijking van gegevens een beter fungerend stelsel te kunnen bereiken. Deze leden merken op dat de staatssecretaris als alternatieven enkel ziet dat kinderopvangorganisaties of ouders op verzoek gegevens leveren. Zij constateren dat ook hier reeds de blik op een verbeterde, persoonlijker dienstverlening door de Belastingdienst/Toeslagen bij de staatssecretaris ontbreekt. Deze leden merken op dat de staatssecretaris de “kwetsbare groepen” wil ontzien door aan hun “doenvermogen” tegemoet te komen en hen daarom het heft zowat volledig uit handen te nemen en de kinderopvangtoeslag namens hen te corrigeren. Zij vragen de staatssecretaris of het neoliberale project van de toeslagen, waarmee ouders zelf bepalen hoeveel geld de overheid betaalt aan al dan niet commerciële kinderopvanginstellingen, hiermee definitief tot een mislukking is te bestempelen. Voorts vragen de leden van de SP-fractie of het beperkte “doenvermogen” van “kwetsbare groepen” aanleiding is geweest voor de staatssecretaris om na te denken over een alternatief waarbij ouders zelf om hulp kunnen vragen bij het aanvragen van kinderopvangtoeslag, iets dat gedupeerden in de toeslagenaffaire dikwijls probeerden maar nooit konden doen.

Op het vlak van proportionaliteit maken de leden van de SP-fractie zich ernstige zorgen over de proportionaliteit en strijdigheid met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Daar dit verdrag vereist dat een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer in wetgeving wordt vastgelegd, achten zij deze werkwijze via een delegatiebepaling, zoals zij ook aangaven bij de behandeling van de wetwijziging die aan dit besluit ten grondslag ligt, onvoldoende. Deze leden verbazen zich erover dat niet is gekozen voor een regeling waarbij ouders toestemming dienen te geven voor het vorderen van hun gegevens en achten dit in strijd met de argumenten die de staatssecretaris geeft als het gaat om dienstverlening aan ouders met een “beperkt doenvermogen”. Een regeling of wet waarbij ouders toestemming dienen te

geven voor een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer is naar de mening van deze leden meer in lijn met het karakter van wat de staatssecretaris zegt te beogen dan een verplichting waarin de ouders geen zeggenschap hebben.

II Reactie van de staatssecretaris van Financiën

De leden van de VVD-fractie vragen mij of ik kan bevestigen dat de wijziging van het Uitvoeringsbesluit Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (UB Awir) geen wijziging inhoudt van de reikwijdte van de gegevens. Ik kan bevestigen dat de maatregel geen wijziging inhoudt in de reikwijdte van de gegevens ten opzichte van de huidige regeling. Naast een verhoging van de frequentie, te weten maandelijks, houdt de maatregel ook in dat Toeslagen niet steeds om de levering van de gegevens hoeft te verzoeken, maar dat de kinderopvangorganisaties de gegevens eigener beweging moeten verstrekken.

De leden van de VVD-fractie vragen verder of door het frequenter aanleveren van gegevens een juiste inschatting van het recht op kinderopvangtoeslag bepaald kan worden, of dat er nog ontbrekende gegevens zijn.

Met het frequenter aanleveren van gegevens door bovendien alle kinderopvangorganisaties kan een betere inschatting van het recht op de kinderopvangtoeslag en daarmee de hoogte van het voorschot worden gemaakt. Hierdoor kunnen verschillen tussen het geschatte aantal kinderopvanguren in de aanvraag en de werkelijke situatie eerder worden gesignaleerd: de vroegsignalering. Met deze informatie kan Toeslagen ouders op dit verschil attent maken, zodat de ouders hun gegevens en daarmee hun voorschot kunnen aanpassen. Op deze wijze kunnen (hoge) terugvorderingen worden voorkomen. Uit eerdere onderzoeken komt ook naar voren dat veel (hoge) terugvorderingen ontstaan door een verkeerde inschatting van het kinderopvanggebruik.¹

Deze gegevenslevering kan echter niet in alle situaties (hoge) terugvorderingen voorkomen. Toeslagen zal de gegevens namelijk gebruiken om afwijkingen in de aanvraag van de ouders ten opzichte van de daadwerkelijk afgenomen opvang zo vroeg mogelijk te signaleren richting ouders. De ouders blijven wel zelf verantwoordelijk voor het doorvoeren van wijzigingen. Het kan voorkomen dat de ouder ook na een signaal van Belastingdienst/Toeslagen geen wijziging doorgeeft. Daarnaast kunnen terugvorderingen door een aantal andere redenen als gevolg van het huidige stelsel niet volledig voorkomen worden. Het gaat hierom het werken met voorschotten en verschillende variabelen, zoals de hoogte van het inkomen en het aantal gewerkte uren. Daarom worden ook andere maatregelen genomen binnen het verbetertraject kinderopvangtoeslag. In de kabinetsreactie op het rapport 'Ongekend onrecht' geeft het kabinet ook aan dat de afgelopen jaren duidelijk is geworden dat het toeslagenstelsel fundamentele problemen kent. Voor het kabinet is het overduidelijk dat de problemen niet binnen het huidige toeslagenstelsel kunnen worden opgelost en dat we toe moeten naar een nieuw stelsel. Daartoe zijn diverse scenario's uitgewerkt en aan uw Kamer aangeboden.²

De leden van de VVD-fractie vragen of de gegevensverwerking naar aanleiding van de wijziging van de regeling Wko op 1 januari 2020 op orde is. Verder vragen zij of de gegevens adequaat verstrekt worden en of de verwerking binnen Toeslagen op orde is.

¹ Onder andere: IBO Toeslagen Deelonderzoek 1, p. 77. (Kamerstuk 31 066, nr. 540)

² Zie het eindrapport Scenariostudie Vormgeving Kindvoorzieningen 14 december 2020 (Kamerstuk 31 322, nr. 424) en de Eindrapportage Alternatieven voor het toeslagenstelsel, 14 december 2020 (Kamerstuk 31 066, nr. 760)

De gegevensverwerking naar aanleiding van de wijziging van de regeling Wko is op orde. De gegevens worden adequaat verstrekt. De kinderopvanggegevens worden verstrekt en verwerkt op de wijze zoals dat beschreven is in de Gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB). Deze GEB is samen met het advies van de Functionaris Gegevensbescherming (FG) op 14 oktober 2020 gedeeld met de Tweede Kamer als bijlage bij het antwoord op de Kamervragen over dataverstrekking van kinderopvangorganisaties aan Belastingdienst.³ In de GEB staat beschreven welke maatregelen in gang zijn gezet om de risico's van de gegevensverwerking voor betrokkenen te voorkomen of te verminderen.

De leden van de VVD-fractie vragen verder of alle ouders ervan uit kunnen gaan dat alle ouders op de hoogte worden gesteld als er twijfels blijken te zijn of de gegevens kloppen. Zij vragen of dit dan betekent dat er geen achterstanden zijn in de verwerking, of anders wat de reden is dat niet alle ouders een signaal ontvangen.

In principe worden alle ouders op de hoogte gesteld bij wie een risico op (hoge) terugvorderingen wordt geconstateerd uit de geleverde gegevens. Dit is het geval indien de door de kinderopvangorganisaties geleverde gegevens (veel) afwijken van de kinderopvangsituatie die door ouders is aangegeven bij de aanvraag van de kinderopvangtoeslag. Momenteel hanteert Toeslagen hiervoor een signaalwaarde van € 250 afwijking in de kinderopvanglasten op jaarbasis. Ook deze grens zal nader geëvalueerd worden.

Er zijn momenteel geen achterstanden in de verwerking van de gegevens. Deze verwacht ik ook niet bij inwerkingtreding van het UB Awir, gelet op het feit dat op dit moment al 85% van de kinderopvangorganisaties maandelijks gegevens aanlevert.

De leden van de VVD-fractie vragen mij hoe ik terugkijk op het overgangsjaar 2020. Daarbij vragen deze leden ook of het klopt dat op dit moment een groot aantal organisaties de gevraagde gegevens uit eigen beweging aanlevert. De leden van de VVD-fractie verzoeken ook om informatie over de aantallen kinderopvangorganisaties die al vrijwillig gegevens leveren en een duiding van hun omvang. Tot slot vragen deze leden of Toeslagen geëquipeerd is om alle gegevens te verwerken en beoordelen, en vragen hoe dat nu loopt, terwijl een behoorlijk aantal kinderopvangorganisaties al informatie aanlevert.

Het jaar 2020 was een ingroeijaar waarin de structurele maandelijkse gegevenslevering door kinderopvangorganisaties stapsgewijs is geïmplementeerd.⁴ Toeslagen heeft kinderopvangorganisaties benaderd om op vrijwillige basis te starten met de maandelijkse gegevenslevering. In april 2020 is de eerste groep van ongeveer 90 kinderopvangorganisaties gestart met het maandelijks leveren van gegevens. In december 2020 ontving Toeslagen al van bijna 2.500 kinderopvangorganisaties maandelijks gegevens. Dit is ongeveer 85% van alle kinderopvangorganisaties. Deze leveringen bevatten gegevens van ruim 780.000 kinderen waarvoor kinderopvangtoeslag is aangevraagd. Naar schatting betreft dit circa 80% van alle kinderen met kinderopvangtoeslag.

De aansluiting van kinderopvangorganisaties op de maandelijkse gegevenslevering verloopt hiermee voorspoedig. Kinderopvangorganisaties ontvangen bij de gegevenslevering ondersteuning van Toeslagen. Een ondersteunend team helpt hen bij de aansluiting, en om de gegevens correct en met voldoende kwaliteit aan te leveren.

Daarnaast is in 2020 door middel van pilots de bruikbaarheid van de gegevens en de effectiviteit van vroegsignalering getest.

³ Aanhangsel Handelingen II 2020/21, nr. 468

⁴ Kamerstuk 31 322, nr. 422.

Sinds januari 2020 is het proces van vroegtijdig signaleren en de dienstverlening aan ouders opgeschaald en worden ouders via de kanalen brieven (papier) en kinderopvangtoeslagapp (notificaties) geattendeerd over mogelijke afwijkingen. De ouder kan vervolgens waar nodig diens gegevens aanpassen om een (hoge) terugvordering te voorkomen. De app is sinds vorig jaar een belangrijk kanaal om de dienstverlening naar ouders toe te optimaliseren en hen eerder te attenderen bij afwijkingen. De app heeft inmiddels een bereik van ruim 100.000 downloads. In 2020 werden al ruim 100.000 wijzigingen van gegevens succesvol via de app doorgegeven.

Met de wijziging van het UB Awir wordt de maandelijkse levering verplicht voor alle kinderopvangorganisaties. Daarbij hoeft Toeslagen niet meer om de levering te verzoeken, maar zijn kinderopvangorganisaties verplicht de gegevens uit eigen beweging te leveren.

De leden van de VVD-fractie vragen of er nog andere aanbevelingen aan de dienst zijn gedaan om het systeem te verbeteren, vanuit de dienst of vanuit de ouders.

Het kabinet onderzoekt voortdurend welke maatregelen doorgevoerd kunnen worden die het systeem kunnen verbeteren. Hierbij worden de suggesties die vanuit ouders en vanuit de dienst worden gedaan mee in overweging genomen. In dat kader hebben de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en ik in de verzamelbrief kinderopvang van december jl. aangekondigd dat we een vervolg zullen geven aan het verbetertraject beweging delen. Ook vragen zij of dit wordt bijgehouden en wat de consequenties zijn als een kinderopvangorganisatie de gegevens niet verstrekt.

Met de wijziging van het UB Awir wordt de maandelijkse levering verplicht voor alle kinderopvangorganisaties. Daarbij hoeft Toeslagen niet meer om de levering te verzoeken, maar zijn kinderopvangorganisaties verplicht de gegevens uit eigen beweging te leveren. Artikel 40 van de Awir biedt een grondslag om een bestuurlijke boete op te leggen, wanneer een organisatie de gevraagde gegevens uit het UB Awir niet levert. Dit geldt uiteraard pas nadat de wijziging van het UB Awir inwerking is getreden. Tot die tijd is er sprake van een vrijwillige levering, waarbij geen boetes opgelegd (kunnen) worden.

Een bestuurlijke boete is een instrument dat pas zal worden ingezet indien andere benaderingen om kinderopvangorganisaties te motiveren te voldoen aan de verplichting niet effectief blijken. In de evaluatie, die tijdens de Kamerbehandeling van de Wet verbetering uitvoerbaarheid toeslagen is toegezegd, zal ook aandacht worden besteed aan sancties.⁵ Toeslagen zet zich in om kinderopvangorganisaties zo goed mogelijk te ondersteunen om ook aan deze verplichting te kunnen voldoen. Er worden niet direct sancties opgelegd op het moment kinderopvangorganisaties nog niet kunnen leveren; er wordt gezamenlijk gekeken naar een oplossing.

Daarbij vragen de leden van de VVD-fractie of ik voornemens ben alle kindercentra en gastouderbureaus aan te wijzen vanuit de opgenomen grondslag in de Awir. Dit klopt, en volgt ook uit de voorgenomen formulering van het UB Awir. De reden hiervoor is dat om alle ouders de juiste ondersteuning te bieden door vroegsignalering, de gegevens van alle kindercentra en gastouderbureaus noodzakelijk zijn. Als ik slechts een deel van de kindercentra of gastouderbureaus zou aanwijzen, kan ik alleen de ouders helpen die bij deze organisaties kinderopvang afnemen, de andere ouders vallen dan buiten de boot. Het is mijn doel om alle ouders te ondersteunen en daarom worden alle kindercentra en gastouderbureaus verplicht de gegevens te leveren.

⁵ Kamerstuk 35 574, nr. 10, p. 39.

kinderopvangtoeslag.⁶ Net als bij het eerste deel van het verbetertraject worden hierbij ook aanbevelingen van medewerkers uit de dienst en van ouders betrokken. In het voorjaar van 2021 wordt uw Kamer hierover nader geïnformeerd. Het kabinet zal de werking van deze maatregel nog evalueren, zoals ook aan de Kamer is toegezegd.⁷

De leden van de VVD-fractie vragen wat de relatie is tussen het begrip ‘eigener beweging’ en de grondslag in de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir). Ook vragen deze leden hoe met deze grondslag wordt omgegaan.

De grondslag voor de verplichting in de voorgestelde wijziging van het UB Awir is te vinden in art. 38, tweede lid, Awir. Bij de wijziging van de Awir is in dit artikel een grondslag opgenomen om bij Algemene Maatregel van Bestuur organisaties aan te wijzen die verplicht zijn eigener beweging gegevens te delen met Toeslagen. De voorgestelde wijziging van het UB Awir is gegrond op dit artikel uit de Awir. In het UB Awir wordt de grondslag uit de Awir verder uitgewerkt door kindercentra en gastouderbureaus te verplichten de gevraagde gegevens uit eigen beweging te verstrekken. Ook geeft het UB Awir de frequentie van levering aan en de gevraagde gegevens. Kinderopvangorganisaties zijn eerder over deze beoogde verplichting geïnformeerd, en zullen daar de komende periode ook nader over geïnformeerd worden.

De leden van de VVD-fractie vragen wat de sancties zijn als kinderopvangorganisaties de informatie niet uit eigen

De leden van de VVD-fractie vragen daarnaast naar de gevolgen van de aanlevering van deze gegevens voor de Belastingdienst. Zij vragen in hoeverre de Belastingdienst en Toeslagen zijn opgeleid en toegerust om deze gegevens te verwerken, en welke zorgpunten er zijn. De aanlevering en verwerking van de betreffende kinderopvanggegevens is niet nieuw voor Toeslagen. Gegevens werden al zowel jaarlijks als maandelijks (voor een deel van de kinderopvangorganisaties) ontvangen en verwerkt door Toeslagen. Hierdoor beschikt Toeslagen over een ruime ervaring en kennis van dit proces. De verdere intensivering van de aanlevering en verwerking van gegevens is gebaseerd op het reeds bestaande proces. Toeslagen is zijn hierdoor goed voorbereid voor de invoering van de verplichte maandelijkse levering van de betreffende gegevens.

Aanvullend heeft Toeslagen een werkwijze ingericht en geïmplementeerd om vast te stellen welke gegevens van de kinderopvangorganisaties juist en bruikbaar zijn voor vroegsignalering richting ouders.

Een belangrijk aandachtspunt op dit moment zijn de ouders die nu nog niet via vroegsignalering geholpen kunnen worden. Dit betreft ouders die bij organisaties kinderopvang afnemen die nog niet zijn aangesloten op de maandelijkse gegevenslevering. Daarom blijven de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en ik continue in gesprek met kinderopvangorganisaties die nog geen gegevens hebben geleverd. Daarnaast biedt Toeslagen hulp aan ouders die onvoldoende doenvermogen hebben om naar aanleiding van het attentiebericht in actie te komen. Zo kunnen kinderopvangorganisaties ouders aanmelden bij Toeslagen voor persoonlijke begeleiding, als de ouder hiervoor toestemming geeft.

De leden van de VVD-fractie vragen in hoeverre de betrouwbaarheid van de verwerking van de gegevens is geregeld. Zij vragen hoe groot de kans op terugvordering aan het einde van

⁶ Kamerstuk 31 322, nr. 422.

⁷ Kamerstuk 35 574, nr. 10, p. 39.

het jaar is, als de gegevens het hele jaar zorgvuldig zijn geleverd.

Op basis van de criteria (accuraat, actueel, consistent en logisch) wordt vastgesteld of de geleverde gegevens betrouwbaar en volledig zijn. Toeslagen gebruikt deze gegevens voor vroegsignalering, maar de ouders blijven wel zelf verantwoordelijk voor het doorvoeren van wijzigingen. Het kan voorkomen dat de ouder ook na een signaal van Belastingdienst/Toeslagen geen wijziging doorgeeft.

De voorschotten voor de kinderopvangtoeslag worden daarnaast berekend op basis van onder andere een inschatting van het jaarinkomen. Inherent aan de voorschotsystematiek kunnen er hierdoor terugvorderingen ontstaan als blijkt dat de opgegeven situatie van de ouder bij de definitieve toekenning anders is. Toeslagen gebruikt de gegevens van kinderopvangorganisaties in de voorschotfase alleen om ouders te attenderen op het actueel houden van hun aanvraaggegevens. Ouders blijven zelf verantwoordelijk voor tijdig het doorgeven van wijzigingen in hun opvanggegevens en persoonlijke situatie aan Toeslagen. Wel verwacht ik dat vroegsignalering kan leiden tot een aanzienlijke daling van het aantal hoge terugvorderingen. Dit omdat we met vroegsignalering betere dienstverlening aan ouders bieden door hen tijdig op afwijkingen te attenderen. In 2020 werd door middel van pilots de effectiviteit van vroegsignalering getest. Een pilot van juli 2020 heeft aangetoond dat meer dan de helft van de gesignaleerde ouders actie heeft ondernomen naar aanleiding van een signaal en dat iets meer dan een kwart van de gesignaleerde ouders het voorschot naar beneden heeft aangepast.⁸ Normaliter past slechts 6% van de ouders het voorschot naar beneden aan. Dit laat zien dat vroegsignalering effectief lijkt te zijn en dat het instrument helpt om hiermee daadwerkelijk hoge terugvorderingen vroegtijdig te voorkomen.

De leden van de VVD-fractie en de D66-fractie vragen beiden naar een reactie op het advies van de Raad van State over de parlementaire betrokkenheid bij deze wijziging.

De Raad van State geeft in haar advies aan dat de voorhangbepaling uit het amendement pas op 1 januari 2021 in werking zou treden. Dat maakte het volgens de Raad van State onmogelijk om al in 2020, voor inwerkingtreding van het amendement, de wijziging van het UB Awir na te hangen en op 1 januari 2021 in werking te laten treden. Nu de wijziging van het UB Awir verdraging heeft opgelopen, is de voorgenomen inwerkingtredingsdatum niet langer 1 januari 2021. Daarmee is op deze wijziging van het UB Awir een voorhangprocedure van toepassing, conform het nu geldende art. 38, negende lid, Awir. Het is in het kader van deze voorhangprocedure dat ik deze dialoog met uw Kamer voer over de totstandkoming van deze wijziging. Zo wordt voldaan aan het amendement en is het parlement betrokken bij het instellen van een verplichting op grond van art. 38, tweede lid, Awir. Na afloop van deze voorhangprocedure zal ik voor de volledigheid nogmaals advies aan de Raad van State vragen op het definitieve ontwerpbesluit.

De leden van de D66-fractie vragen in hoeverre de afweging om problematische schulden te voorkomen ook een rol heeft gespeeld of had kunnen spelen bij de wens om gemeenten sneller in staat te stellen om gedupeerde ouders van de toeslagenaffaire te kunnen helpen. Het voorkomen van problematische schulden en het helpen van gedupeerde ouders met meervoudige problemen, heeft prioriteit. Dit komt in verschillende dossiers terug.

Evenals de onderhavige algemene maatregel van bestuur die bij uw Kamer voorhangt, vindt ook het in staat stellen van gemeenten om gedupeerde ouders van de toeslagenaffaire sneller te kunnen helpen zijn grond in de bepalingen van de toeslagenwetgeving. Uw Kamer heeft

⁸ Kamerstuk 31 322, nr. 422.

door amendering van het wetsvoorstel Verbetering uitvoerbaarheid toeslagen⁹ mogelijk gemaakt dat Toeslagen het BSN van gedupeerde ouders, die onderdeel uitmaken van de hersteloperatie toeslagen en die hebben kenbaar gemaakt in aanmerking te willen komen voor hulpverlening door hun gemeente, op hun verzoek aan die gemeenten kan verstrekken. Het herstel voor gedupeerden behoort tot een wettelijke en prioritaire taak van Toeslagen. Gelet op deze taak en om ook gedupeerde ouders te kunnen bereiken die zich niet zelf melden, heeft de staatssecretaris van Financiën gemeenten gemachtigd om namens Toeslagen actief contact op te nemen met gedupeerde ouders. Dit om hen te wijzen op de mogelijkheid van gemeentelijke hulp en hen te vragen of zij hiervan gebruik willen maken. Om dat contact tot stand te kunnen brengen, voorziet deze machtiging erin dat gebruik kan worden gemaakt van de daarvoor noodzakelijke persoonsgegevens van Toeslagen.

De leden van de D66-fractie vragen of er minder vergaande alternatieven zijn onderzocht, die terugvorderingen helpen voorkomen, maar minder ingrijpen in de persoonlijke levenssfeer. Zij vragen hierbij in te gaan op het advies van de Raad van State, waarin wordt opgemerkt dat deze maandelijkse levering een gedetailleerd beeld van het privéleven geeft. Daarom is het noodzakelijk om de gegevenslevering te motiveren aan de hand van *noodzakelijkheid*, *proportionaliteit* en *subsidiariteit*. In de nota van toelichting wordt hierop ingegaan, zoals ook de Raad van State in haar advies constateert.

De structurele gegevenslevering is naar het oordeel van het kabinet *noodzakelijk* en *proportioneel* omdat hiermee (problematische) toeslagschulden kunnen worden beperkt en voorkomen. Met actuele gegevens over het gebruik van kinderopvang kan Toeslagen afwijkingen eerder signaleren en meer dienstverlening bieden aan ouders door hen tijdig op afwijkingen attenderen. Ouders blijven zelf verantwoordelijk voor het controleren van gegevens en het doorgeven van wijzigingen. Door ouders te stimuleren tijdig wijzigingen door te geven, wordt de kans op (hoge) terugvorderingen verkleind.

De maatregel is *subsidiar* omdat er op dit moment geen minder ingrijpende wijze is om het doel te verwezenlijken. Een actueel beeld van de afgenomen kinderopvang is van groot belang om het aantal (hoge) terugvorderingen te kunnen terugdringen. In diverse rapporten is ook opgemerkt dat wisselingen in het gebruik van kinderopvang een grote veroorzaker is van (hoge) terugvorderingen. Met maandelijkse gegevenslevering door kinderopvangorganisaties kan hier meer grip op komen, en kunnen ouders door vroegsignalering beter ondersteund worden bij het actueel houden van de gegevens. Het alternatief waarbij kinderopvangorganisaties enkel jaarlijks of desgevraagd gegevens over de opvang verstrekken, zoals nu ook het geval is, is niet toereikend, omdat ouders dan niet goed kunnen worden ondersteund bij het actueel houden van de gegevens. De hoge terugvorderingen als gevolg van het gebruik blijven bestaan. De situatie blijft dat ouders wijzigingen niet altijd (tijdig) doorgeven. Een ander alternatief, dat de gegevens over het lopende jaar en/of vorige jaren bij de ouder worden opgevraagd is met het oog op het doenvermogen van de burger niet toereikend.

Naar aanleiding van het advies van de Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR) bij de wijziging van de regeling Wko is kwartaallevering als minder belastend alternatief voor maandlevering overwogen.¹⁰ Uiteindelijk is gekozen voor maandelijkse gegevensverstrekking omdat het aanleveren per kwartaal geen substantiële daling van de

⁹ Kamerstuk 35 574, nr. 18.

¹⁰ Stcrt. 2019, nr. 65128.

regeldruk betekent ten opzichte van aanleveren per maand terwijl het ook niet opweegt tegen het positieve effect van maandelijkse gegevenslevering op (hoge) terugvorderingen. De tijdsinvestering voor de structurele activiteiten van het bijwerken van de administratie en het corrigeren van gegevens is bij een kwartaallevering in totaal niet substantieel kleiner vergeleken met een maandelijkse gegevensverstrekking door de kinderopvangorganisatie. De doelstelling om (hoge) terugvorderingen te voorkomen kan bij kwartaallevering minder snel bereikt worden.

De leden van de D66-fractie vragen of ik de opvatting deel dat ook de wijze en frequentie waarop gegevens worden opgevraagd een rol kunnen spelen bij de vraag naar de proportionaliteit van de verwerking. Zij vragen daarbij om een nadere toelichting van de proportionaliteit en subsidiariteit van de jaarlijkse verstrekking als de maandelijkse verstrekking al correct is doorgegeven.

Allereerst deel ik de opvatting van deze leden dat niet enkel de inhoud van de verstrekking relevant is, maar ook de wijze en frequentie van de verstrekking. Ik heb deze factoren daarom ook meegewogen bij het opstellen van de wijziging van het UB Awir. Het doel van de verstrekking is om verschillen tussen de kinderopvangtoeslagaanvraag en de afgenomen kinderopvang zo vroeg mogelijk te signaleren. Door deze gegevens maandelijks te ontvangen, kan dit verschil eerder waargenomen worden dan wanneer deze gegevens per kwartaal of jaar geleverd zouden worden.

Ten aanzien van de proportionaliteit en subsidiariteit van de tweede jaarlevering overweeg ik het volgende. Deze tweede jaarlevering heeft een ander doel dan de maandelijkse leveringen. De tweede jaarlevering van de gegevens wordt gebruikt voor het definitief vaststellen en toekennen van het recht op kinderopvangtoeslag. Hiervoor is het van belang dat Toeslagen kan vertrouwen op de juistheid en volledigheid van de gegevens die kinderopvangorganisaties verstrekken. Het enkel optellen van de eerdere maandleveringen is hiervoor onvoldoende. De tweede jaarlevering is noodzakelijk omdat niet alle kinderopvangorganisaties in januari hun jaarafrekening van het vorige toeslagjaar compleet zullen hebben. Bij de jaarafrekening kunnen nog kleine aanpassingen nodig zijn, die relevant zijn voor de definitieve vaststelling van het recht op kinderopvangtoeslag. Bijvoorbeeld wanneer er nog kleine correcties in de boekhouding plaatsvinden. Daarom wordt uiterlijk maart nogmaals gevraagd om het definitieve jaaroverzicht van het eerdere toeslagjaar. In de gevallen dat er geen veranderingen ten opzichte van de gegevenslevering in januari heeft plaatsgevonden, wordt tweemaal dezelfde informatie verstrekt. Door deze tweede jaarlevering weet Toeslagen zeker dat de gegevens over het gehele jaar juist en volledig zijn. De proportionaliteit van deze tweede jaarlevering wordt gevonden in het aspect dat (kwetsbare) ouders zo ontlast worden in het aanleveren van deze informatie. Het alternatief, dat er in zulke gevallen geen tweede jaarlevering zou plaatsvinden of ouders hierom verzocht wordt, volstaat dus niet. Dit brengt een risico met zich dat Toeslagen het recht op kinderopvangtoeslag vaststelt op basis van verkeerde of onvolledige informatie. Dat risico vindt het kabinet onaanvaardbaar, gelet op de grote (financiële) belangen van ouders en mogelijke gevolgen van een foute vaststelling in deze.

De leden van de D66-fractie vragen welke risico's voor de gegevensbescherming het kabinet zelf heeft signaleerd en op welke wijze het kabinet deze risico's heeft geadresseerd. Hiervoor verwijs ik naar de GEB die op 14 oktober met de Kamer is gedeeld, specifiek de hoofdstukken 16 en 17. In de GEB zijn de risico's en maatregelen voor gegevensbescherming

opgenomen.¹¹ Zo is bijvoorbeeld het risico onderkend dat de kwaliteit van de geleverde gegevens onvoldoende is, waardoor de ouder onterecht een signalering ontvangt. Om zulke risico's te adresseren is onder andere besloten Toeslagen kinderopvangorganisaties de gelegenheid geeft tot proefleveringen, voor zij starten met maandelijkse gegevenslevering. Zo kan vooraf de kwaliteit van de gegevens geborgd worden en ook, indien nodig, hulp worden geboden om de software voor de gegevensleveringen te herstellen. Ook is het conceptbesluit voor advies aangeboden aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). De AP zag geen aanleiding om opmerkingen te maken.

De leden van de D66-fractie vragen verder of de AP nog meer algemene opmerkingen en/of suggesties heeft gedaan. Dit is niet het geval.

De leden van de D66-fractie vragen om een nadere toelichting over welke effecten dit voorstel heeft voor de kindercentra en gastouderbureaus. Deze leden vragen verder op welke wijze de kindercentra en gastouderbureaus zijn geconsulteerd en of zij delen dat dit voorstel geen verandering van regeldruk met zich meebrengt.

De regeldrukeffecten van de maandelijkse gegevensverstrekking zijn in kaart gebracht bij de wijziging van de regeling Wko per 1-1-2020.¹² Met de wijziging van artikel 11 van de Regeling Wko zijn de eisen aan de administratie van kindercentra en gastouderbureaus gewijzigd en is tevens verduidelijkt dat Toeslagen de gegevens ook ten behoeve van het bepalen van de hoogte van het voorschot kan gebruiken. Toeslagen kan hiermee eerder signaleren dat het werkelijke gebruik van kinderopvang afwijkt van de door ouder opgegeven schatting in de toeslagaanvraag. Dit om een (hoge) terugvordering van de kinderopvangtoeslag te voorkomen.

De eisen aan de administratie van kinderopvangorganisaties zijn aangepast in anticipatie op de beoogde maatregel om kinderopvangorganisaties te verplichten maandelijks gegevens uit eigen beweging te verstrekken aan Toeslagen. Daarom zijn de regeldrukeffecten van maandelijkse gegevenslevering bij de wijziging van de regeling Wko al in kaart gebracht. Daarbij is onderscheid gemaakt in eenmalige regeldrukeffecten en structurele regeldrukeffecten.

Eenmalige regeldrukeffecten

De kinderopvangorganisaties moesten vanaf 1 januari 2020 voldoen aan de gewijzigde administratieve eisen. Doordat veel van de gegevens al in de administratie van de kinderopvangorganisaties aanwezig waren, werd ingeschat dat de eenmalige regeldrukeffecten beperkt zijn. Bovendien was het in de praktijk voor de meeste kindercentra al gebruikelijk om jaargegevens aan Toeslagen te verstrekken. In 2020 is gestart met het voorbereiden van kinderopvangorganisaties op de maandelijkse gegevensverstrekking. Zij zijn in de eerste plaats geïnformeerd over de verandering. Gedurende het jaar was aanpassing van de administratie van de kinderopvangorganisaties nodig zodat de gegevens maandelijks aan Toeslagen verstrekt kunnen worden. Dit heeft een aanpassing van de softwaresystemen of digitale bestanden voor de (financiële) administratie en overige digitale (ouder)portalen geverg.

De eerste maanden van verplichte gegevensverstrekking zullen meer tijd kosten voor kinderopvangorganisaties, bijvoorbeeld door het wennen aan de nieuwe werkwijze. Door 2020 te positioneren als een ingroeijjaar, is beoogd de gewenningsperiode te verlengen en

¹¹ Aanhangsel Handelingen II 2020/21, nr. 468

¹² Stcrt. 2019, nr. 65128

kinderopvangorganisaties te ondersteunen in de overgang naar verplichte gegevenslevering. Dit heeft geresulteerd dat reeds 85% van de kinderopvangorganisaties al de nieuwe werkwijze en systemen hanteren.

Structurele regeldrukeffecten

De structurele activiteiten zijn het maandelijks bijwerken van de administratie, met de afgenomen uren, de gemiddelde uurprijs en, indien van toepassing de einddatum van de kinderopvang en het verstrekken van deze gegevens aan Toeslagen. Als de administratie eenmalig goed is ingericht, is de verwachting dat de extra inspanning voor de structurele maandelijkse gegevensverstrekking niet substantieel meer is en relatief geautomatiseerd in zijn werk gaat.

Betrokkenheid van kinderopvangorganisaties

De brancheorganisaties en ouderbelangenvertegenwoordigers zijn betrokken bij de uitwerking van de aanpak voor de (maandelijkse) gegevensverstrekking aan de Toeslagen. Dit heeft plaatsgevonden via periodieke panelsessies met branche- en oudervertegenwoordiging (BK, BMK, VGOB, BOiNK en VWO) en deelnemers uit kinderopvangorganisaties en gastouderbureaus.¹³ De specifieke gegevens, de wijze van het verstrekken van de gegevens en de invoering van de maandelijkse gegevensverstrekking zijn tijdens deze sessies besproken. De branche en andere stakeholders hebben in het bijzonder het belang van het goed informeren van ouders over deze wijziging benadrukt. Ook is uitvoerig stilgestaan bij de juistheid van de gegevens, de verantwoordelijkheid daarvoor en hoe er wordt geacteerd op het moment dat een kinderopvangorganisatie onjuiste informatie verstrekt. Het kabinet is van mening dat ouders niet de dupe mogen worden van onjuist aangeleverde gegevens. De gegevens zullen daarom alleen gebruikt worden als deze correct zijn voor het afgeven van een signaal richting de ouders. De ouder is zelf aan zet om op basis van dat signaal al dan niet een wijziging door te voeren in diens aanvraag voor de kinderopvangtoeslag.

De inbreng van de branche is, naast hun voortdurende betrokkenheid bij de ontwikkeling van de gegevenslevering, op twee momenten in het bijzonder van belang geweest: (1) tijdens de Gateway review op het verbetertraject kinderopvangtoeslag van medio 2019 en (2) tijdens de procedure voor de vaststelling van de concept regeling voor maandelijkse gegevenslevering. De Gateway review liet zien dat het tempo voor invoering van gegevenslevering aanvankelijk te ambitieus is geweest. Dit heeft geleid tot een stapsgewijze aanpak waarin de kwaliteit van de gegevens centraal kwam te staan. Er is daarom ook een zogenoemd ingroeijaar (2020) geïntroduceerd. De Tweede Kamer is hierover geïnformeerd in de voortgangsbrief van juni 2020.¹⁴

De meest recente panelbijeenkomst met brancheorganisaties en ouderbelangenvertegenwoordigers vond plaats op 21 januari 2021. Tijdens deze sessie is ook gesproken over het uitstel van de inwerkingtreding van de verplichting om maandelijks gegevens te verstrekken. De brancheorganisaties en ouderbelangenvertegenwoordigers benadrukten tijdens dit overleg opnieuw het belang van de maandelijkse gegevenslevering voor het reduceren van (hoge) terugvorderingen. Dit benadrukt het draagvlak in de kinderopvangsector voor deze maatregel. Ook het feit dat op dit moment al ongeveer 85% van de kinderopvangorganisaties op vrijwillige basis maandelijks gegevens levert, laat zien

¹³ Aanhangsel Handelingen II, nr. 468

¹⁴ Kamerstuk 31 322, nr. 414.

dat de maatregel op veel steun van de sector kan rekenen.

De leden van de D66-fractie vragen om een raming op te nemen van de omvang van de mogelijke toename of afname van de regeldruk op burgers van dit voorstel. Deze leden vragen ook naar de administratieve lasten voor burgers bij afschaffing van de kinderopvangtoeslag en instelling van publiek gefinancierde kinderopvang en –ontwikkelplekken.

Bij de wijziging van de Regeling Wko is advies gevraagd aan het ATR. Het ATR adviseerde onder meer om ook een raming op te nemen van de omvang van de afname van de regeldruk voor burgers. Dit advies is niet overgenomen. Er is geen raming gemaakt van de omvang van de afname van de regeldruk van burgers. Hiervoor is gekozen omdat ouders ook in de nieuwe situatie zelf verantwoordelijk blijven voor het doorgeven van wijzigingen en het actueel houden van gegevens. De maandelijkse gegevensverstrekking brengt hier geen verandering in. Wel zijn er mogelijk indirecte effecten van de wijziging. Zo kan een afname van het aantal (hoge) terugvorderingen ertoe leiden dat ook de administratieve lasten voor ouders afnemen. Zoals eerder aangegeven is het kabinet van mening dat we moeten werken naar een nieuw stelsel. In welke mate de regeldruk zou afnemen bij de overgang naar een nieuw stelsel van kinderopvang hangt sterk af van hoe dit stelsel zal worden vormgegeven. Het is aan het nieuwe kabinet om te bepalen hoe dit stelsel wordt vormgegeven. Daarom kan nu nog geen antwoord worden gegeven op de vraag in welke mate de regeldruk voor burgers zou afnemen.

De leden van de D66-fractie vragen naar de gronden voor de bewaartermijnen van de gegevens, en hoe wordt toegezien dat de gegevens na die termijn ook daadwerkelijk verwijderd worden.

De bewaartermijn van zeven en twaalf jaar is vastgesteld in de selectielijsten van de Belastingdienst en gepubliceerd in de Staatscourant.¹⁵ Deze selectielijsten zijn gebaseerd op de Archiefwet. Het selectie criterium onder artikel 3.2 van de selectielijst is van toepassing. De archiefbescheiden worden in goede, geordende en toegankelijk staat bewaard totdat de vernietigingstermijn is aangebroken. Conform artikel 8, archiefbesluit 1995 wordt bij vernietiging van de gegevens een verklaring opgesteld. Zoals in de GEB bij de risico's is omschreven is het proces van uitvoering van vernietiging een zorg en wordt dit opgenomen in het project informatiehuishouding, waar onder meer de relevante wettelijke vereisten, waaronder de bewaartermijnen, worden geborgd.

De leden van de D66-fractie vragen hoe de communicatie met gastouderbureaus en kindercentra verloopt en hoe zij bij deze wijziging worden ondersteund.

Zoals eerder genoemd vinden er periodiek panelsessies plaats met brancheorganisaties en oudervertegenwoordiging. In 2020 zijn diverse informatiebijeenkomsten en een webinar georganiseerd voor kinderopvangorganisaties om hen te ondersteunen bij het realiseren van de maandelijkse gegevenslevering. Tijdens deze bijeenkomsten hebben enkele kinderopvangorganisaties hun zorg geuit over de verandering van jaarlijkse gegevenslevering naar maandelijkse gegevenslevering. De kinderopvangorganisaties waren met name bezorgd over mogelijke administratieve lasten en technische ondersteuning.

Toeslagen zet zich in om deze kinderopvangorganisaties zo goed mogelijk te ondersteunen. Vanuit het verbetertraject kinderopvangtoeslag is er een speciaal aansluitteam beschikbaar om kinderopvangorganisaties te ondersteunen bij de aansluiting op de maandelijkse gegevenslevering. Daarnaast zorgt Toeslagen met de gefaseerde aansluiting van

¹⁵ Stcrt. 2015, nr. 31399.

kinderopvangorganisaties ervoor dat stapsgewijs begeleiding aan kinderopvangorganisaties geboden kan worden. Hierbij wordt extra aandacht geschonken aan de kwaliteit van de gegevenslevering. Daarnaast worden onder andere de branchevertegenwoordiging en het Waarborgfonds Kinderopvang, betrokken bij de verdere aanpak en ondersteuning om kinderopvangorganisaties bij de gegevenslevering te laten aansluiten.

Toeslagen blijft hierin actief bij kinderopvangorganisaties vragen om feedback om de dienstverlening te verbeteren. Zo is er vanuit het aansluitteam een enquête gemaakt om de tevredenheid rondom de aansluithulp gegevenslevering in kaart te brengen. Deze enquête is begin dit jaar uitgezet aan kinderopvangorganisaties. Met de enquête wordt gepeild in hoeverre kinderopvangorganisaties zich ondersteund voelen bij de gegevenslevering en of hulpvragen goed worden beantwoord. De feedback van deze enquête zal worden gebruikt om de dienstverlening verder te verbeteren en de kinderopvangorganisaties beter te ondersteunen in de gegevenslevering. Ook zullen de ervaringen van de kinderopvangorganisaties betrokken worden bij de evaluatie van het UB Awir.

Tot slot vragen de leden van de D66-fractie naar de ervaringen met de kinderopvangtoeslagapp.

Vanuit het verbetertraject kinderopvangtoeslag is de app Kinderopvangtoeslag medio zomer succesvol gelanceerd, de app heeft inmiddels een bereik van ruim 100.000 downloads. Met de app kunnen ouders makkelijke en overzichtelijk de actuele aanvraaggegevens inzien en wijzigen. In 2020 werden al ruim 100.000 wijzigingen in gegevens succesvol via de app aan Toeslagen doorgegeven. De app is een belangrijk kanaal om de dienstverlening naar ouders te optimaliseren en eerder te signaleren. Na een notificatie in de app kan de ouder met één druk op de knop een wijziging doorvoeren. Dit is een grote verbetering in de dienstverlening en hiermee worden ouders optimaal ondersteund bij het actueel houden van de toeslagaanvraag. De waardering van ouders voor de app is erg hoog, zo blijkt uit reviews van ouders in de app stores en de ontvangen feedback van ouders. In 2021 zal de app op grote schaal gebruikt gaan worden voor de vroegsignalering.

De leden van de SP-fractie vragen mij om het neoliberale project van de toeslagen, waarmee ouders zelf bepalen hoeveel geld de overheid betaalt aan al dan niet commerciële kinderopvanginstellingen, definitief tot een mislukking te bestempelen.

Ik ben het met de leden van de SP-fractie eens dat het systeem van de kinderopvangtoeslag vanuit burgerperspectief niet acceptabel is. In onder andere de kabinetsreactie op het rapport ‘Ongekend onrecht’ geeft het kabinet aan dat de afgelopen jaren duidelijk is geworden dat het toeslagenstelsel fundamentele problemen kent. Voor het kabinet is het overduidelijk dat de problemen niet binnen het huidige toeslagenstelsel kunnen worden opgelost en dat we toe moeten naar een nieuw stelsel. Daartoe zijn in het eindrapport IBO Toeslagen en het eindrapport Scenario vormgeving kindervoorzieningen diverse scenario’s uitgewerkt en aan uw Kamer aangeboden. Wat betreft de financiering van de kinderopvang is het kabinet van mening dat op termijn de verantwoordelijkheid voor de financiering niet meer (volledig) bij de ouders moet worden gelegd, waarbij bepaalde complexe voorwaarden voor hen moeten komen te vervallen. Alleen zo kunnen we zorgen voor goede kinderopvang, waarmee ouders hun werk en de zorg voor kinderen goed kunnen combineren, zonder de negatieve effecten die het huidige stelsel kent.

Tot slot vragen de leden van de SP-fractie of het beperkte “doenvermogen” van “kwetsbare ouders” aanleiding is geweest voor mij om na te denken over een alternatief, waarbij ouders zelf om hulp kunnen vragen bij het aanvragen van de kinderopvangtoeslag.

In 2018 zijn het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Belastingdienst/Toeslagen gezamenlijk het verbetertraject kinderopvangtoeslag gestart om de dienstverlening richting ouders te verbeteren en zodoende het aantal (hoge) terugvorderingen terug te dringen. Met eerder signaleren wordt een belangrijke stap gezet in de verbetering van de dienstverlening van Toeslagen en worden ouders ondersteund bij het actueel houden van hun gegevens. Naast eerder signaleren is ingezet op twee andere hoofdthema's van verbetermaatregelen, namelijk het persoonlijk begeleiden van ouders met een verhoogde kans op hoge terugvorderingen en het verbeteren van digitale dienstverlening.

In 2020 is gestart met persoonlijke begeleiding, om extra ondersteuning te bieden aan ouders met een beperkt doenvermogen. Dit betreft het begeleiden van ouders die een aanvraag voor kinderopvangtoeslag hebben ingediend en extra hulp nodig hebben bij het tijdig doorgeven van wijzigingen. Persoonlijke begeleiding wordt alleen opgestart indien de ouder hiermee instemt. Een persoonlijke begeleider gaat dan aan de slag met de ouders om er samen voor te zorgen dat de juiste toeslag wordt toegekend. De ouder krijgt dan een contactpersoon bij Toeslagen, die de ouders helpt om samen de juiste gegevens op te geven voor de aanvraag van de kinderopvangtoeslag. Indien nodig wordt de ouder langjarig begeleid. Op verzoek van de brancheorganisaties kunnen sinds september vorig jaar ook kinderopvangorganisaties ouders voor persoonlijke begeleiding benaderen. Kinderopvangorganisaties staan dichterbij de ouder en kunnen daardoor goed inschatten of een ouder persoonlijke begeleiding nodig zou kunnen hebben. Als de ouder hiermee instemt kan de kinderopvangorganisatie de ouder bij Toeslagen aanmelden voor persoonlijke begeleiding. In de nieuwsbrief voor de branche- en oudervertegenwoordiging, hebben we ook aandacht gevraagd voor persoonlijke begeleiding en kinderopvangorganisaties gewezen op de mogelijkheid om ouders hiervoor aan te melden.

In 2020 zijn dus stappen gezet om persoonlijke dienstverlening te verbeteren. De eerste ervaringen met persoonlijke begeleiding zijn positief. In de verzamelbrief kinderopvang is uw Kamer hierover geïnformeerd.¹⁶ Op dat moment werd persoonlijke begeleiding alleen aangeboden aan ouders met een lopende toeslagaanvraag. Inmiddels worden aanmeldingen voor persoonlijke begeleiding ook in behandeling genomen als er nog geen lopende toeslagaanvraag is. In 2021 wordt onderzocht of persoonlijke begeleiding verder kan worden uitgebreid naar andere groepen ouders, zoals ouders die contact zoeken met Toeslagen via de Belastingtelefoon of een baliemedewerker.

Zoals reeds is aangekondigd in de verzamelbrief kinderopvang zie ik, samen met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ook na de implementatie van bovengenoemde verbetermaatregelen nog verdere potentie voor verbeteringen in de dienstverlening richting ouders. Daarom zullen wij in 2021 vervolg geven aan het verbetertraject kinderopvangtoeslag. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is voornemens uw Kamer hier in het voorjaar van 2021 nader over te informeren.

¹⁶ Kamerstuk 31 322, nr. 422.